

De toekomst van gewasbescherming

www.NAJK.nl

Discussiestuk 'De toekomst van gewasbescherming'

© NAJK januari 2005

Roelien Ruiter

INHOUD

INLEIDING	1
GEWASBESCHERMING	2
Duurzame Gewasbescherming	2
Geïntegreerde gewasbescherming	2
CONSUMENTEN & VEILIGHEID	3
RELATIE TOT EUROPA	3
GEWASBESCHERMING IN DE PRAKTIJK.....	4
Tuinbouw	4
TOEKOMST	5
Streven van de overheid	5
STELLINGEN	7
CONCEPTSTANDPUNTEN.....	9
ADRESSEN GEWASBESCHERMING.....	11
BIJLAGEN.....	13
I Gewasbeschermingsplan 2005	
II Algemene stelling (behandeld tijdens het bestuur NAJK november, ingeleverd door het BAJK)	
III Persbericht LTO Nederland - Maatregelen tegen schimmelziekte bij aardappelteelt succesvol	
IV Gewasbescherming Manifestatie 2005: "Is het al tijd om te oogsten!?"	
V Brief Minister Veerman aan de VZ van de Tweede Kamer der Staten-Generaal	

INLEIDING

De komende twee maanden praten we binnen het NAJK over de toekomst van gewasbescherming. Gewasbescherming is een veelbesproken punt, vooral in discussie landbouw versus milieu. Wat speelt er mee in de discussie rondom gewasbescherming, waar gaan we naar toe de komende jaren en moeten we meer en in Europees verband samenwerken in de zoektocht naar een betere, maar ook minder schadelijke gewasbescherming?

In dit discussiestuk komen de achtergronden en verschillende aspecten van gewasbescherming aan bod. Dit stuk is vastgesteld tijdens het NAJK bestuur van januari, in maart 2005 hoopt het NAJK bestuur standpunten in te nemen over dit onderwerp.

Mocht je vragen hebben, of moeite hebben iemand te vinden die hier meer over kan vertellen tijdens het behandelen van dit stuk, dan kun je ook bellen of mailen met Roelien Ruiter, rruiter@najk.nl, of met één van de samenstellers van dit stuk en met het DB NAJK.

Alle informatie en mail adressen kun je ook vinden op de website www.najk.nl.

In de bijlagen verder een overzicht van adressen waar je meer informatie kunt halen over gewasbescherming, ook een aankondiging van een congres over de toekomst van gewasbescherming en informatie van de minister.

Dit stuk is geschreven met medewerking van Joris Baecke (DB Akkerbouw NAJK), Aad Vermeer (BAJK) en Hans v.d. Kaaij (HAJK).

We wensen iedereen een pittige discussie en veel inzicht met "De Toekomst van Gewasbescherming".

Roelien Ruiter
regisseur belangenbehartiging NAJK

GEWASBESCHERMING

Gewasbescherming en bestrijdingsmiddelen zijn noodzakelijk om onkruid en ziekten tegen te gaan. Maar veel van de middelen die moeten worden gebruikt, zijn schadelijk voor het milieu of zelfs, als je ze in grotere hoeveelheden gebruikt, ook schadelijk voor de gezondheid van mensen en dieren.

In Nederland wordt nog niet zo heel veel gespoten per kilogram opbrengst, maar het totaal gebruik per m² grond in de land- en tuinbouw is groot. Wel is de hoeveelheid bestrijdingsmiddelen de afgelopen 15 jaar gehalveerd. Ook de milieubelasting daalt sterker, dan het verbruik van gewasbeschermingsmiddelen. De afgelopen tien jaar zijn er veel middelen bijgekomen, maar er zijn ook weer veel nieuwe middelen verdwenen omdat er problemen zijn ontstaan op het gebied van resistentie.

Er moet dus nog heel wat gebeuren op dit gebied. In 1998 heeft de regering afgesproken dat het gebruik van chemische middelen in 2010 met 95% moet zijn gedaald.

Duurzame Gewasbescherming

Het kabinet wil met duurzame gewasbescherming de milieukwaliteit verbeteren. In de nota 'Zicht op gezonde teelt' zijn hiervoor doelen vastgesteld. Het kabinet wil hier absoluut aan vasthouden. Dat wil zeggen dat de milieubelasting in 2010 met ten minste 95% verminderd moet zijn in vergelijking met 1998. Hierbij wil het kabinet vasthouden aan een blijvend economisch perspectief voor de plantenteelt.

Voor een goede concurrentiepositie is een breed assortiment gewassen van belang. Dit is alleen mogelijk met adequate middelen en methoden om gewassen te beschermen.

Oogst 23 mei 1997

Resistentie: een probleem dat alle boeren aangaat

Gevaar bestaat middelen kwijt te raken die onmisbaar zijn

De laatste tien jaar zijn diverse nieuwere gewasbeschermingsmiddelen weer snel van het toneel verdwenen als gevolg van resistentie. Het is een probleem voor de hele land en tuinbouw, iedere boer moet zich inspannen om dat probleem te voorkomen: door ziekten en plagen geen kans te geven, middelen af te wisselen en zo op een goede manier in te zetten.....

De ontwikkeling van die middelen en methoden is de verantwoordelijkheid van de fabrikanten. Het kabinet wil zoveel mogelijk de voorwaarden scheppen die het bedrijfsleven nodig heeft om effectieve middelen en methoden op de markt te kunnen brengen.

De landbouw in Nederland typeert zich met intensieve teeltsystemen en een relatief hoog gebruik van gewasbeschermingsmiddelen. Intussen is de bedrijfsvoering sterk afhankelijk van de inzet van deze middelen. Het kabinet doet uiteindelijk dan ook tot een omslag in denken en handelen bij telers en streeft naar certificering bij de individuele ondernemers.

Geïntegreerde gewasbescherming

Deze vorm van gewasbescherming gaat uit van een teeltmanagement in de meest brede zin. Met inbegrip van preventieve maatregelen die de milieubelasting moeten beperken door het gebruik van de chemische middelen zoveel mogelijk te beperken.

Ook andere aspecten spelen hierbij een rol zoals de gezondheid van mens en dier en arbeidsomstandigheden.

Telers moeten hierbij de volgende stappen volgen:

- Preventie
- Teelttechnische maatregelen
- Waarschuwingssystemen
- Niet-chemische gewasbescherming
- Chemische gewasbescherming en toedieningstechnieken
- Emissiebeperking

Op deze manier hoopt de overheid in te spelen op de combinatie van eisen die op de producenten afkomen en op die manier hoogwaardige producten te leveren die passen in een systeem van productaansprakelijkheid en traceerbaarheid.

CONSUMENTEN & VEILIGHEID

Consumenten zijn bezorgd over de veiligheid van voedsel. Ze maken zich zorgen over de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen die achterblijven op gewassen. De consument moet er blindelings op kunnen vertrouwen dat aangeboden producten op dat punt veilig zijn. Bovendien is het belangrijk dat mensen die werken met gewasbeschermingsmiddelen, of de daarmee behandelde gewassen, voldoende zijn beschermd. Dat is nu nog onvoldoende het geval. De overheid wil, samen met betrokkenen, die problemen oplossen. De belangrijkste taken van de overheid hierbij zijn:

- In EU-kaders pleiten voor een scherpe normstelling voor milieu.
- Zorgen voor een goede regelgeving en uitvoering, toezicht houden op naleving.
- Kennisontwikkeling over geïntegreerde gewasbescherming en toepassing van die kennis.
- Strakke regie met betrekking tot de afspraken die gemaakt zijn, toezicht houden zodat de doelen daadwerkelijk worden bereikt.

RELATIE TOT EUROPA

Als je kijkt naar het EU landbouwbeleid dan is bijvoorbeeld de Christen Unie heel duidelijk. In haar boek 'Boeren voor morgen' stellen ze dat het goed is om helder te maken welke kant wij als Nederland op willen gaan waar het gaat om het beleid ten aanzien van gewasbescherming. Zij menen dat het zinvol kan zijn om met een aantal landen een soort van 'kopgroep' te vormen, ook omdat de Nederlandse markt op zich te klein is om alle middelen te ontwikkelen. In samenwerking met bijvoorbeeld Duitsland, zou er meer kans van slagen zijn en willen fabrikanten misschien sneller investeren in onderzoek.

(Consumenten willen veilig voedsel)

Akkerbouwer Joris Baecke (lid DB NAJK met portefeuille akkerbouw) is er van overtuigd dat een algemeen Europees beleid gevolgd moet worden: *'het kan niet zo zijn dat bepaalde middelen in de buurlanden wel toegestaan zijn en dat daarmee bepaalde teelten wel mogelijk zijn terwijl dat in Nederland niet het geval is omdat dezelfde middelen hier verboden zijn. Dit is concurrentievervalsing. Verder bereik je hiermee dat er producten worden geïmporteerd die geteeld zijn met gebruik van middelen die in Nederland verboden zijn'*.

GEWASBESCHERMING IN DE PRAKTIJK

Akkerbouwer Joris Baecke heeft een akkerbouwbedrijf met een traditioneel bouwplan: consumptieaardappelen, suikerbieten, zaaiuien en wintertarwe, graszaad en vlas. Joris gaat erg nauwkeurig om met gewasbeschermingsmiddelen: *'vooral suikerbieten en zaaiuien vragen erg veel aandacht voor wat betreft de onkruidonderdrukking. Iets verder in het groeiseizoen vragen vooral aardappelen en uien veel aandacht bij het voorkomen van aantasting door plantparasitaire schimmels'*.

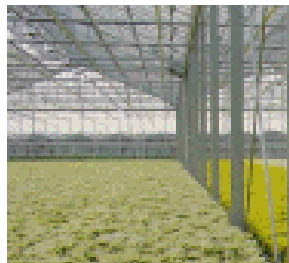
Joris is van mening dat bij het aanpassen van de regelgeving altijd voorop moet staan dat de huidige teelten op een normale manier mogelijk blijven: *'er moeten dus altijd toelatingen blijven voor onmisbare gewasbeschermingsmiddelen. Tijdens het groeiseizoen mogen er geen aanpassingen worden gedaan voor wat betreft de lijst van toegelaten middelen. Dit is niet werkbaar voor telers die afhankelijk zijn van die middelen'*.

In hoeverre heeft gewasbescherming invloed op de veiligheid van ons voedsel?

Joris: *In tarwe kunnen voor mensen levensbedreigende schimmels voorkomen. Goed fyto-sanitair beleid is belangrijk voor de voedselveiligheid. In Nederland bepaalde middelen niet toelaten, waardoor teelten in Nederland onmogelijk worden en vervolgens wel producten uit andere landen importeren, die deze middelen wel toelaten, is een onwenselijk scenario. In Nederland vindt uitvoerige registratie plaats en daardoor leveren Nederlandse boeren en tuinders voedsel van een hoogwaardig veiligheidsniveau. Het middelenbeleid is erop gebaseerd residuen op producten te vermijden of van een voor de volksgezondheid acceptabel niveau te laten zijn.*

Tuinbouw

Wouter Duijvensteijn is chrysantenkweker, samen met zijn vader en oom heeft hij 3 ha onder glas. Wouter heeft de dagelijkse leiding van de onderneming.

(De kwekerij van de familie Duijvensteijn)

Op dit moment wordt er alleen chemisch gewerkt. Wekelijks wordt er gescand en gekeken wat de aantasting is. Als het onder de schadedrempel is, doen ze niets.

Anders wordt er chemisch gecorrigeerd: *'op dit moment werkt dat voor iedere plaag met andere middelen. We spuiten behoorlijk selectief. Voor elke plaag hebben we 2 of 3 verschillende middelen, dit maakt afwisselen beperkt en het resultaat in de moeilijke periode matig'*.

Volgens Wouter schieten ze tekort in de afwisseling van de middelen. Er zijn te weinig goede correctiemiddelen. Daarom proberen veel ondernemers ook biologische bestrijding, maar daarbij lopen ze weer tegen heel andere problemen aan. Voorlopig blijft het een steeds duurdere en niet complete manier van bescherming en houdt deze kweker het bij chemische bescherming.

TOEKOMST

Als je Joris vraag hoe hij de toekomst van gewasbescherming ziet dan reageert hij als volgt: *De sector is continu bezig met het terugdringen van het gebruik van werkzame stoffen, door middel van nieuwe technieken. Dit heeft naast duurzame vooral economische redenen. Boeren willen niet veel spuiten, maar net genoeg! Consumenten moeten dit begrijpen. Het is in het belang van niemand om teveel gewasbeschermingsmiddelen toe te passen, maar het is ook in het belang van niemand als gewassen weggroten of niet verkoopbaar zijn.*

Forse milieuwinst aardappelteelt

(bericht Oogst december 2004) De milieubelasting van de fytoftoabestrijding in aardappelen is sinds 1998 met 92 % afgenomen volgens een onderzoek van het LEI. Het Lei heeft de huidige situatie met die van de referentieperiode 1996-1998 vergeleken. Eerder was de verwachting dat deze afname pas in 2005 zou worden bereikt.

Volgens kweker Wouter Duijvensteijn is de wetgeving voor gewasbeschermingsmiddelen behoorlijk verouderd en komen nieuwe middelen maar moeizaam op de markt. Leveranciers vinden de kosten te hoog, het is niet rendabel.

Wouter ziet toekomst in een combinatie van biologisch en chemisch voor zijn kwekerij: *'op dit moment werk je met 2 middelen afwisselend, die beiden niet goed werken, het zou beter zijn om 1 keer te corrigeren en er dan voor een aantal weken af te zijn'*.

Wouter meent dat het toelatingsbeleid moet worden herzien, op dit moment is het voor sommige teelten onmogelijk geworden, tenzij er op een illegale manier wordt geteeld.

Nederland ligt ver voor op de EU regels op dit moment. Wouter denkt dan ook dat er snel betere middelen op de markt moeten komen.

(1 keer corrigeren zou beter zijn)

Streven van de overheid

Het streven van minister Veerman is om een gereviseerde wet het komende voorjaar voor te leggen bij de tweede kamer. Ook wil hij vasthouden aan het plan om de knelpunten te gaan erkennen. In zo'n geval van erkenning van een knelpunt zou een middel dan eenvoudiger kunnen worden toegelaten.

Toepassing van geïntegreerde gewasbescherming moet uiteindelijk leiden tot een meer duurzame gewasbescherming. Het kabinet vindt wel dat alle betrokken partijen hun eigen verantwoordelijkheid moeten dragen op dit gebied en dat telers zelf moeten inschatten waar het gaat om teeltkeuze en economische haalbaarheid van deze keuze.

Zelf dus je verantwoordelijkheid kennen en erkennen. Een reden temeer om juist nu eens na te denken over de manier waarop jij als jonge boer of tuinder de gewasbescherming in de praktijk brengt. Hierna volgen een aantal stellingen en conceptstandpunten. Hierover wil het NAJK bestuur in maart standpunten innemen.

Met de uitkomst van deze discussie, de standpunten, geef je het dagelijks bestuur de mogelijkheid deze uit te dragen en aan de beleidsmakers voor te stellen. Wij wensen iedereen een pittige en vooral zinvolle discussie.

STELLINGEN

- Nederlandse land- en tuinbouw moet het voortouw nemen op het gewasbeschermingbeleid binnen de EU, dit is goed voor onze concurrentiepositie.
- Chemische gewasbescherming heeft geen toekomst.
- Hoe meer gewasbeschermingsmiddelen er beschikbaar zijn, des te lager het totale verbruik (een smaller middelenpakket werkt resistentie in de hand, de middelen werken niet effectief genoeg).
- Veel regels voor het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zijn ongegrond en kosten de sector meer dan dat dit oplevert.
- Duurzame gewasbescherming moet opgelegd worden door de overheid en daarmee ook onder regie van de overheid worden uitgevoerd.

CONCEPTSTANDPUNTEN

- Het NAJK pleit voor een zo breed mogelijk pakket van beschikbare gewasbeschermingsmiddelen, zoals toegelaten binnen de EU.
- De overheid moet de toelating van nieuwe middelen versoepelen (toelating van nieuwe middelen is een groot knelpunt, vaak is toelating te duur voor fabrikanten waardoor middelen die niet schadelijk zijn voor het milieu worden verboden).
- Het NAJK pleit voor gelijke eisen aan Nederlandse en importproducten waar het gaat om het residugehalte.
- Bij beleid voor wat betreft regelgeving moet er eerst onderzoek worden gedaan naar de kosten en baten die deze regels opleveren voor de sector.
- Dubbele regelgeving moet worden vermeden (bijvoorbeeld besluit Glastuinbouw, plus AMVB geïntegreerde gewasbescherming).
- De overheid moet actief op zoek naar oplossingen voor de knelpunten op het gebied van gewasbescherming.
- In het groeiseizoen mag een middel niet verboden worden.
- Het NAJK pleit voor een Europees gewasbeschermingsbeleid.

ADRESSEN GEWASBESCHERMING

<http://library.wur.nl/gbk/info.html>

<http://www.minlnv.nl/>

ADRESSEN

Plantenziektenkundige Dienst
Postbus 9102
6700 HC Wageningen
☎ 0317-496799

College voor de Toelating van Bestrijdingsmiddelen
Postbus 217
6700 AE Wageningen
☎ 0317-471810

Bibliotheek Wageningen UR
(Helpdesk)
Postbus 9100
6700 HA Wageningen
☎ 0317-484440

BIJLAGEN

- I Gewasbeschermingsplan 2005
- II Algemene stelling (behandeld tijdens het bestuur NAJK november, ingeleverd door het BAJK)
- III Persbericht LTO Nederland - Maatregelen tegen schimmelziekte bij aardappelteelt succesvol
- IV Gewasbeschermings Manifestatie 2005: "Is het al tijd om te oogsten!?"
- V Brief Minister Veerman aan de VZ van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

BIJLAGE I

R. van Wesemael B.V.

Zoutestraat 109 – 4561 TB Hulst
e-mail: wesemael@zeelandnet.nl
tel. 0114-314853
fax. 0114-319555

GEWASBESCHERMINGSPLAN 2005

Perceelsnaam: _____

Oppervlakte: _____

Gewas: _____

Ras: _____

Voorvrucht: _____

Preventieve onderdelen	Plan	Logboek
1. Grondgebonden ziekten (welke ziekten verwacht u vanuit de bodem in het gewas?)		
2. Uitgangsmateriaal (gebruik maken van gecertificeerd en plaagvrij uitgangsmateriaal)		
3. Rassen (resistenties tegen ziekten)		
4. Bedrijfshygiënische maatregelen (afvalhopen afdekken, schoonmaken van machines ed.)		
5. Aaltjesbeheersing (besmettingen, vruchtwisseling, resistente rassen, opslagplanten, grondbehandeling)		
6. Teelt en vruchtopvolging (bodemkwaliteit en organismen)		

Noodzaak bestrijding	Plan	Logboek
7. Gewasinspecties (methode en middelen)		
8. Ondersteunende systemen (wat voor advies en adviessystemen)		
Niet chemische bestrijding	Plan	Logboek
9. Inzetten en in stand houden van natuurlijk ziekte- en plaagbestrijders		
10. Mechanische en andere vormen van onkruidbestrij- ding (mechanisch, termisch, bodembedekkers)		
Chemische bestrijding	Plan	Logboek
11. Zaad-, plant- of pootgoedbehandeling dan wel stekbehandeling		
12. Milieuprofiel van te gebruiken middelen (selectiviteit, milieubelasting en gebruikersvriendelijkheid)		
13. Pleksgewijze toepassing		
14. LDS toepassing bij onkruidbestrijding		
15. Behandeling geoogst product (welke middelen gaan gebruikt worden bij bewaring of vermarkting?)		

BIJLAGE II

Algemene stelling (behandeld tijdens het bestuur NAJK november, ingeleverd door het BAJK)

Het huidige gewasbeschermingbeleid is te veel gericht op de schade die een bepaalde werkzame stof in de natuur veroorzaakt en eventuele persistentie in het milieu. In ieders welzijn is natuur een heel belangrijk punt welke op 1 moet blijven staan van de agenda. Niet in de laatste plaats van de Nederlandse land- en tuinbouw zelf. Maar door niet verder te kijken dan de elementen houdt men geen rekening met de gevolgen. De toelating van een bepaald middel kan vervallen maar hoe gaat deze vervangen worden? Gewasbeschermingsmiddelen zijn niet gekomen omdat we het zo fijn vinden om te spuiten, maar omdat het noodzakelijk is in te grijpen als zich een probleem voordoet dat schade geeft aan het te telen gewas. Door het verdwijnen van een middel verdwijnt niet de noodzaak van het spuiten. Totnogtoe hebben we bijna alles kunnen opvangen met andere, minder goed werkende middelen. Maar de laatste jaren heeft de kweker meer moeten spuiten dan voorgaande jaren om de teelten te kunnen onderhouden. Wat is het effect op de natuur als we per jaar 1 keer met een breed werkend middel spuiten en wat is het effect op de natuur als we met een minder breed werkend middel 3 keer moeten spuiten voor hetzelfde probleem?! Wat gebeurt er met de hoeveelheid werkzame stof die jaarlijks per hectare wordt verspoten? Deze vragen worden waarschijnlijk onvoldoende gesteld voordat een middel ter discussie wordt voorgelegd.

Een andere vraag is, waarom niet de middelen die in Nederlandse teelten grootschalig worden toegepast ook toelaten in kleinschaligere teelten?

Voor fabrikanten is het antwoord simpel, te hoge kosten, te lage rendabiliteit dus niet interessant. Maar als er geen extra kosten (of minimale) aan verbonden zitten wordt het verhaal heel anders (off label use). Daarom het verzoek aan de provincie dit laatste nog eens kritisch te bekijken.

Conclusies

- Problematiek in teelten worden onderschat
- Huidige beleid levert knelpunten op
- We kunnen onvoldoende resistentie voorkomen
- Het verdwijnen van middelen levert niet altijd de gewenste resultaten op
- Oplossingen zijn makkelijker dan wordt gedacht
- Off label use heeft voordelen voor milieu en tuinbouw

Namens BAJK afd. Tuinbouw,
Aad Vermeer

BIJLAGE III

ersbericht

Land- en Tuinbouworganisatie Nederland

Postbus 29773, 2502 LT Den Haag

Bezoekadres : Prinsevinkpark 19, Den Haag

Bankrekening : 35.76.06.760

Telefoon : 070-3382700

Fax : 070-3382811 Communicatie

Website : www.lto.nl

Maatregelen tegen schimmelziekte bij aardappelteelt succesvol

Forse afname milieubelasting bij bestrijding Phytophthora in teelt van aardappelen

Aardappeltelers hebben de belasting van het milieu bij bestrijding van de schimmelziekte Phytophthora tot een minimum teruggebracht. De milieubelasting nam in de periode 2001 - 2003 per hectare spectaculair af met maar liefst 92 procent ten opzichte van de periode 1996 - 1998. Dit resultaat is bereikt met preventieve maatregelen en gerichte bestrijding van de bij verre belangrijkste aardappelziekte met minder chemische middelen die bovendien milieuvriendelijker zijn.

"De strategie voor bestrijding van Phytophthora is gericht op preventie en combineert alle kennis over de schimmel en over de aardappelteelt. Met een praktische aanpak halen aardappeltelers op eigen kracht nu al de milieudoelstelling van 2010 uit het convenant gewasbescherming", verklaart Jaap Haanstra, voorzitter van de stuurgroep Masterplan Phytophthora.

De sterk verminderde milieubelasting voor de Phytophthorabestrijding is het resultaat van een combinatie van preventieve maatregelen en gerichte, tijdige inzet van chemische middelen (geïntegreerde gewasbescherming), de aanpak van bronnen van de schimmelinfectie (zoals aardappelaafvalhopen en excessieve haarden in het veld), door teeltvrije zones en gebruik van driftarme spuitdoppen (voortvloeiend uit het zogeheten Lozingenbesluit).

Het Masterplan is een initiatief van LTO Nederland. Het plan ging met financiering van een extra heffing van het Hoofdproductschap Akkerbouw op het areaal aardappelen in 1998 van start. Sindsdien scoort het Landbouw-Economisch Instituut de milieubelasting op basis van gemiddelden van alle landbouwbedrijven die aardappelen telen.

Aanleiding voor het Masterplan waren de veel agressievere vormen van de Phytophthoraschimmel in Nederland en de zeer ernstige Phytophthora-aantastingen in '97 en '98. De aardappelsector wilde met een collectief programma de continuïteit van de teelt veilig stellen en tevens de milieubelasting als gevolg van de Phytophthorabestrijding halveren in het jaar 2005. In de periode 1999 - 2003 investeerde de sector ongeveer 3,5 miljoen euro in onderzoek, handhaving en controle van de Phytophthoraverordening en in communicatie.

"Het draagvlak voor het actieprogramma en de handhaving van de HPA-verordening is erg groot. Het is verheugend dat dit tot dergelijke resultaten leidt. Juist nu, in een tijd waarin veel discussie is over teeltvoorschriften voor geïntegreerde gewasbescherming", aldus Haanstra.

BIJLAGE IV

Gewasbeschermings Manifestatie 2005: "Is het al tijd om te oogsten!?"

Tijd: Woensdag 27 april 2005
Plaats: Congrescentrum Reehorst te Ede

Thema's in voorbereiding:

- Beleid, Milieu en Voedselveiligheid
- Kennisuitwisseling en implementatie
- Kennis in databases en in waarschuwingssystemen
- Innovaties in onderzoek

Eerste uitwerking van "Kennisuitwisseling"

Inleiding:

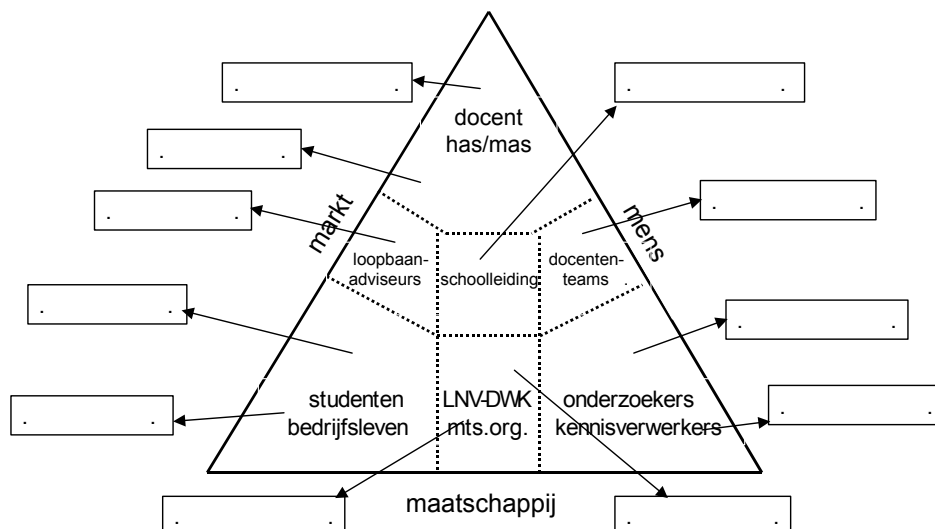
Kennisuitwisseling vindt plaats in een driehoek van mens, markt en maatschappij. In die driehoek zijn verschillende partijen met verschillende belangen actief. De hoekpunten van de driehoek worden ingenomen door **primaire** actoren:

- studenten en bedrijfsleven (toelevering, productie, verwerking)
- docenten (hoger en middelbaar agrarisch onderwijs)
- onderzoekers en kennisverwerkers (uitgevers, software, adviseurs)

Daartussen bewegen zich diverse **secundaire** actoren, die zich als tussenpersonen nuttig proberen te maken in het uitwisselingsproces:

- LNV-DWK (eindtermen en financiering)
- schoolleiding (strategie en financieel beheer)
- docententeams (onderwijsmethoden, onderwijsmateriaal)
- loopbaanadviseurs (trends en behoeften in arbeidsmarkt)

De samenhang tussen de verschillende partijen is afgebeeld in de volgende figuur:

Probleemstelling:

Docenten staan voor de moeilijke, zo niet haast onmogelijke opgave om een brug tussen drie verwachtingen te slaan:

- (1) kennisvraag van studenten en bedrijfsleven,
- (2) kennisvereisten van de overheid, en
- (3) kennisaanbod van onderzoekers en kennisverwerkers.

Doelstelling:

In de sessie over kennisuitwisseling willen we vertegenwoordigers van verschillende partijen laten vertellen, hoe ze kennisuitwisseling nu ervaren, wat voor toekomstbeeld ze hebben en op welke manier ze bezig zijn met het realiseren van hun toekomstbeeld.

Met de sessie proberen we de kennisuitwisseling via het agrarisch onderwijs van een actueel perspectief te voorzien.

Logistiek:

Als sessie-voorzitter hadden we Martin Mulder (WU-Educatie en Competentie Studies) in gedachten. Hij is met zijn leerstoelgroep bijzonder actief met de methodische vernieuwing van het groen onderwijs. Vanwege verblijf in het buitenland heeft hij ons verzoek toegesluisd naar Arjen Wals, WU-ECS en programmaleider van programma 420 "groen onderwijs".

Via de "call for papers" verwachten we daarnaast een aantal bijdragen op tafel te krijgen.

Om de kennisuitwisseling tussen de partijen uit de kennis-driehoek op gang te brengen, kunnen wij ons tijdens de Gewasbeschermings Manifestatie een "**groen kennis café**" voorstellen, waar de betrokken partijen met elkaar kunnen netwerken.

30 november 2004,

Jan Buurma	jan.buurma@wur.nl	070-335 83 03
Lianne de Jager	jal@cah.nl	0321-38 61 44

BIJLAGE V

Brief van Minister Veerman

Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

ons kenmerk: 80-04-LNV

datum: 30-09-2004

onderwerp: Enkele aangelegenheden betreffende gewasbescherming TRCJZ/2004/5536

Geachte voorzitter,

Met het oog op het geplande overleg op 7 oktober a.s. over gewasbescherming, doe ik u hierbij, mede namens de Minister van VWS en de Staatssecretarissen van SZW en VROM, aanvullend op de antwoorden op de gestelde vragen over de Nota Duurzame Gewasbescherming, informatie toekomen over beleidsvoornemens met betrekking tot de volgende drie onderwerpen:

1. de Bestrijdingsmiddelenwet 1962 (hierna: de wet) en nadere regelgeving,
2. de verhouding tussen Nederlandse en Europese eisen en
3. de vrijstellingen op grond van artikel 16aa van de wet (hierna de vrijstellingen).

Bij brief van 21 september j.l. van de vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is omtrent het eerste punt om inlichtingen verzocht. De punten 2 en 3 zijn het vervolg op het terzake gestelde in de brief van 23 juni j.l. (Kamerstukken II 2003/04, 27 858, nr. 48).

1. Naar een vernieuwde wet

In de genoemde brief van de vaste commissie is onder meer gevraagd hoe ik aankijk tegen de diverse initiatieven om te komen tot een nieuwe Bestrijdingsmiddelenwet. De wet wordt, mede als gevolg van vele wijzigingen, als onvoldoende transparant en helder ervaren. Dit heeft ook zijn weerslag op de uitvoeringspraktijk.

Dit probleem vloeit namelijk niet zozeer voort uit de wet, maar komt juist in belangrijke mate voort uit onderliggende uitvoeringsregelingen en de wijze waarop daaraan uitvoering wordt gegeven bij de toepassing van de zogenoemde Handleiding voor de toelating van bestrijdingsmiddelen (de Handleiding) van het College voor de toelating van bestrijdingsmiddelen (Ctb).

Reeds eerder heb ik mijn bereidheid uitgesproken om de huidige wetgeving kritisch te bezien op helderheid en consistentie. Daarbij heb ik steeds de voorwaarde gesteld dat vernieuwing van de wet- en regelgeving zou leiden tot een beter gewasbeschermingsbeleid. In het licht hiervan wil ik thans, alles overwegende, met voortvarendheid en in goede samenspraak met alle betrokken geledingen komen tot een vernieuwde wet. Daarbij wil ik de ruimte die de Gewasbeschermingsrichtlijn biedt maximaal benutten. Overigens meen ik dat

een geheel nieuwe wet weinig of geen oplossing zal kunnen bieden voor de huidige problemen inzake procedures rondom vrijstellingen. Deze worden immers rechtstreeks bepaald door de interpretatie van het overgangsrecht van de Richtlijn, waarover thans prejudiciële vragen aanhangig zijn bij het Europees Hof van Justitie. Hieronder ga ik daar verder op in.

Ik acht het vooral van belang, om naast een vernieuwde, goede en helder opgestelde wet, te komen tot een integrale aanpak, waarbij niet alleen de wet, maar met name ook het onderliggend complex van regels wordt aangepakt. Daarbij wil ik gebruik maken van ideeën die zijn ontwikkeld door het CTB en door convenantpartners LTO, Nefyto en Agrodīs. Daarnaast zullen uiteraard andere relevante partijen worden betrokken bij het proces. Ik ga dit proces open en met voortvarendheid in. Mijn departement is de voorbereiding hiervoor inmiddels gestart.

De bestaande kaders van de Gewasbeschermingsrichtlijn (en Biocidenrichtlijn) zijn hierbij leidend. De kunst is om het proces zo in te richten dat voldoende rekening wordt gehouden met de Europees voorgenomen wijzigingen van de Gewasbeschermingsrichtlijn. Aandachtspunt is verder dat er prejudiciële vragen zijn gesteld over het overgangsrecht van de Gewasbeschermingsrichtlijn en de Biocidenrichtlijn. Deze vragen zijn gesteld in het kader van de zogenoemde herprioritering (het huidige artikel 25d van de wet). Ook de uitkomsten van het project Gevaarlijke stoffen, gestart in het kader van het kabinetsprogramma Bruikbare Rechtsorde, zijn punt van aandacht bij de inrichting van het proces.

Ik zal mede namens de drie mede betrokken ministers (VROM, VWS en SZW) ook V&W en het Ctb (vanwege de Handleiding voor de toelating van bestrijdingsmiddelen) bij de vernieuwing van de wet betrekken. Daarnaast heb ik de convenantpartners uitgenodigd en wil ik zoals gezegd andere relevante partijen vragen aan het proces deel te nemen. Dit vergt de nodige regie en daar zal ik voor zorgen. Ik heb inmiddels de eerste afspraken gemaakt om te komen tot een transparant programma van werkzaamheden en een heldere inrichting van het proces.

Doel is om zo snel mogelijk te komen tot een voorstel voor een vernieuwde wet (zowel de 'opgelijnde' wet zelf als het onderliggend complex van regels). Ik ga er daarbij vanuit dat alle betrokken partijen coöperatief meewerken, zodat in het voorjaar van 2005 een wetsvoorstel bij de Raad van State ter advisering voorgelegd kan worden. Begin 2005 zal ik de Tweede Kamer over de voortgang informeren.

2. De verhouding tussen Nederlandse en Europese eisen

Zoals in de nota duurzame gewasbescherming is aangegeven (blz. 29) wordt er een analyse uitgevoerd naar de verschillen tussen het Nederlandse en Europese toelatingsbeleid. Gebleken is dat Nederland voor een drietal onderwerpen een nadere invulling geeft aan de Europese eisen voor alle werkzame stoffen. Bovendien heeft Nederland er in 1995 voor gekozen de Europese eisen vrijwillig vooruitlopend op andere lidstaten op bestaande, nog niet geplaatste werkzame stoffen toe te passen.

Het gaat voor het aspect milieu om de onderwerpen:

1. uitspoeling,
2. waterorganismen,
  - a. onderdeel drift en
  - b. onderdeel MTR¹,
3. persistentie,
  - a. onderdeel MTR en
  - b. onderdeel bovengrens.

Het onderwerp uitspoeling (1) en het onderdeel drift (2,a) zullen worden gehandhaafd. Dit betreft Nederlandse eisen die, conform de mogelijkheden in de Gewasbeschermingsrichtlijn, nodig zijn voor de specifiek Nederlandse ecologische respectievelijk agrarische situatie.

De onderdelen betreffende het Maximaal Toelaatbaar Risico (2b en 3a) hebben geen betrekking op nationaal specifieke agrarische, fytosanitaire of ecologische omstandigheden, maar vloeien voort uit het nationale milieukwaliteitsbeleid (wat algemeen, d.w.z. breder dan landbouw, geldt). Zo het al nodig is aanvullende dossiereisen te stellen, worden deze geminimaliseerd. De staatssecretaris van VROM zal zorgen dat dit expliciet in de Handleiding van het CTB wordt opgenomen. De verwachting is dat met deze explicitering de wederzijdse erkenning van toelatingen uit andere lidstaten zo min mogelijk wordt belemmerd.

Daarnaast geldt ten aanzien van het onderdeel bovengrens (3,b) dat dit volgens de rechter in strijd is met de richtlijn. De Regeling uitvoering milieutoelatingseisen bestrijdingsmiddelen 2000 zal voor dit onderdeel worden gewijzigd.

Over de aspecten *arbeidsveiligheid en volksgezondheid*, zal ik voor de onderdelen die nog niet Europees geharmoniseerd zijn, dit jaar afspraken maken met mijn medebewindspersonen van SZW en VWS, in het kader van de vaststelling van de Handleiding. Voor de duidelijkheid: deze wijzigingen zullen naast het hierboven beschreven wetgevingstraject plaatsvinden.

3. De vrijstellingen²

Ik heb vanaf 2003 toepassing gegeven aan het instrument vrijstellingen om knelpunten in de bestrijding van plagen en ziekten als gevolg van onvoldoende middelenpakket aan te kunnen pakken. In januari van dit jaar leek deze aanpak te stuiten op juridische procedures van de milieubeweging.

Ik heb daarom in mijn brief van 31 maart 2004³ aangegeven dat ik met een aanvraagprocedure en een stevige toets tot erkenning van het knelpunt tot beter inhoudelijk onderbouwde besluiten wil komen. Deze aanpak heeft tot zoverre gewerkt dat de telers van vrijwel alle gegeven vrijstellingen effectief gebruik hebben kunnen maken.

De juridische procedures die hieruit voortvloeiden zijn nog onder de rechter. Naar verwachting dient op 7 december 2004 bij de rechter in de hoofdzaak een versneld beroep inzake vrijstellingen.

In verband met de knelpuntenproblematiek heb ik in mijn brief van 23 juni 2004⁴ een onderzoek aangekondigd naar 'de Nederlandse beoordelingsmethoden, dossiereisen en voorgeschreven onderzoeken voor bestrijdingsmiddelen' om deze te vergelijken met 'de voorwaarden en dossiereisen in de ons omringende landen' voor bestaande, nog niet geplaatste werkzame stoffen.

Hieruit is gebleken dat het door mij gehanteerde toetsingskader voor vrijstellingen in belangrijke mate overeenkomt met de reguliere werkwijze in België en Engeland voor bestaande, nog niet geplaatste stoffen.

Ook het Nederlandse toetsingskader kenmerkt zich ten aanzien van de geïnventariseerde, zogenoemde erkende knelpunten door eenvoud en het achterwege blijven van dossiereisen voor het gros van de gewasbeschermingsmiddelen.

Ik meen voorts dat toepassing van dit toetsingskader door het Ctb de voorkeur verdient en dan niet alleen voor de bedoelde knelpunten. Op deze wijze kan meer eenvoudig en regulier voor bestaande, nog niet geplaatste stoffen een structurele oplossing worden geboden. Bovendien wordt zo tegemoet gekomen aan opmerkingen van de Voorzieningenrechter over de verhouding tussen vrijstellingen en het reguliere toelatingssysteem.

Veelal betreffen de vrijstellingen uitbreiding van bestaande toelatingen.

Ik verruim het toetsingskader en hevel het over van vrijstellingen naar reguliere toelatingen: Als er sprake is van *een erkend knelpunt* (teelt/plaag combinatie volgens advies van de Plantenziektenkundige Dienst) geldt voor alle stoffen dat voor toelating of uitbreidingstoelating door het Ctb een zelfde toets wordt uitgevoerd als bij de vrijstellingen. Dit betekent voor het aspect milieu dat bij eventuele normoverschrijdingen die zouden optreden bij een toelating, waar mogelijk, maatregelen worden voorgeschreven gericht op het verlagen van het risico voor het desbetreffende aspect. Voor de aspecten arbeidsbescherming en volksgezondheid wordt uitgegaan van het gebruikelijke toetsingskader⁵.

Vervolgens besluit het Ctb op basis van bestaande dossiers en gegevens onder toepassing van het nodige expert-judgement over de toelaatbaarheid. Wanneer in een dossier specifieke gegevens ontbreken wordt door toepassen van expert-judgement voorkomen dat het middel direct wegens ontbrekende gegevens (zoals in de huidige situatie) niet wordt toegelaten.

Als er *geen sprake is van een erkend knelpunt* geldt eveneens voor alle op grond van artikel 25d van de wet aangewezen stoffen (herprioritering) dat voor toelating of uitbreidingstoelating een zelfde toets wordt uitgevoerd als bij de vrijstellingen, met echter één verschil: De (uitbreidings)toelating mag op zichzelf niet tot onaanvaardbaar milieurisico leiden. Vergeleken met het huidige toetsingskader voor (uitbreidings)toelating wordt dezelfde milieunorm gehanteerd, maar de toelatingsaanvrager hoeft geen nadere gegevens te leveren. De ontbrekende gegevens worden waar mogelijk en verantwoord met expert-judgement door het Ctb ingevuld op een met Engeland en België vergelijkbare wijze.

De beoordelingsmethoden voor erkende knelpunten kunnen ook voor essential uses⁶ gehanteerd worden.

De staatssecretaris van VROM en ik willen dit beleid gestalte geven door in het voorjaar te komen tot:

- wijziging van het Besluit milieutoelatingscriteria bestrijdingsmiddelen;
- wijziging van de Regeling uitvoering milieutoelatingscriteria bestrijdingsmiddelen 2000;
- wijziging van de Handleiding voor de toelating van bestrijdingsmiddelen;
- aanpassing van de aanvraagformulieren en instructies bij het Ctb.

Voor erkende knelpunten wil ik de leges die het Ctb vraagt nader bezien.

Voor de duidelijkheid: deze wijzigingen zullen naast het hierboven beschreven wetgevingstraject plaatsvinden.

4. Verantwoordelijkheid bedrijfsleven

Met deze maatregelen doe ik al datgene wat mogelijk is om te komen tot een voldoende middelenpakket. Of deze maatregelen effect sorteren is echter ook afhankelijk van het bedrijfsleven (industrie en landbouworganisaties). De industrie is verantwoordelijk voor het aanvragen van toelating en de landbouworganisaties kunnen een derdentoelating vragen. Ik doe dan ook een beroep op het bedrijfsleven om hun verantwoordelijkheid in deze te nemen. Voor zover er nog sprake zal zijn van belemmeringen, bijvoorbeeld van financiële aard, kan het Fonds kleine toepassingen in belangrijke mate bijdragen aan een tegemoetkoming in deze kosten.

Ik hoop u hiermee met het oog op het overleg op 7 oktober a.s. adequaat geïnformeerd te hebben.

De minister van Landbouw, Natuur
en Voedselkwaliteit,